

MARS – MEDIA ÎMPOTRIVA RASISMULUI ÎN SPORT

Media, Diversitate & Rasism în Sport

**ÎNTÂLNIRE NAȚIONALĂ
CLUJ-NAPOCA, ROMÂNIA
24-26 MAI 2012**

Jurnalism & Educație media & Competențe media

RAPORT FINAL

Universitatea Babeș-Bolyai
Facultatea de Științe Politice
Str. Traian Mosoiu, nr. 71
Etajul 2, camera 201
Cluj-Napoca, România

MARS - Media Against Racism in Sport

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Implemented
by the Council of Europe

Autor: **Nicoleta FOTIADE**, Coordonator al Programului de Educație Media, ActiveWatch, România
Traducere în limba română: Meda Bălan

Opiniile exprimate în această publicație nu oferă instrumentelor legale menționate nicio interpretare oficială menită să oblige guvernele statelor membre, organismele statutare ale Consiliului Europei sau oricare organism creat prin Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Opiniile exprimate în această publicație intră doar în aria de responsabilitate a autorilor și nu reprezintă poziția oficială a Consiliului Europei.

1. Prezentarea generală a întâlnirii

2. Participanți: scurtă descriere a experienței și expertizei participanților

3. Dinamica întâlnirii: scurtă descriere a dinamicii întâlnirii și activităților

- 3.1. Principalele provocări și reflecții
- 3.2. Rezumatul sesiunii plenare și al meselor rotunde

4. Rezultate: prezentare detaliată (faza creativă)

- 4.1. Fair-play în redacția de știri
- 4.2. Relatarea corectă

5. Concluzii și pașii următori din perspectiva românească

6. Anexe:

- Anexa 1 (a,b) Agenda Atelierului Național MARS Cluj-Napoca, mai 2012, (română și engleză)
- Anexa 2 Lista participanților la Atelierul Național MARS Cluj-Napoca, mai 2012
- Anexa 3 Rezultate „Testarea unui instrument de formare” (în engleză)
- Anexa 4 Articolul “Percepția părtinitoare și percepții ale distorsiunii mediatice”
- Anexa 5 Linia de sosire, The New Yorker, 21 mai 2012

1. Prezentarea generală a întâlnirii.

„Ideea este că, folosind instrumente de educație media, putem facilita dezvoltarea de cursuri de instruire diferențiate pentru jurnaliști, inclusiv prin încurajarea profesioniștilor din media să arunce un ochi critic asupra propriilor practici” (din Raportul MARS de la Bruxelles)¹.

A patra întâlnire națională „Media, Diversitate și Rasism în Sport – Formare și Educație în Jurnalism și Media” a avut loc la Facultatea de Științe Politice, Administrație și Comunicare a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca (România). Fraza citată mai sus a stat la baza întâlnirii naționale din România, unde s-a pus accentul pe dezvoltarea strategiilor de predare în domeniul formării jurnalistice folosind instrumente de educație media (vezi Anexa 1 – Agenda MARS).

Timp de trei zile (24 – 26 mai 2012) educatori media și formatori în jurnalism, precum și jurnaliști au încercat să înțeleagă măsura în care relatările sportive din România prețuiesc diversitatea în toate formele sale ori, dimpotrivă, promovează un discurs rasist, cu scopul de a promova în final strategii de formare pentru studenții la jurnalism care sunt interesați de domeniul sportiv.

2. Participanți: scurtă descriere a experienței și expertizei participanților (vezi Anexa 2 Lista participanților)

Principala provocare a întâlnirii a fost stabilirea condițiilor pentru trei categorii distincte de participanți - educatori media, formatori în jurnalism și jurnaliști - pentru ca aceștia să poată lucra împreună, să poată analiza și produce în final strategii de predare și/sau instrumente pentru formarea inițială în jurnalism. În jur de 30 de participanți din toată țara au fost prezenți de-a lungul celor trei zile ale întâlnirii. La atelier au participat redactori șefi ai presei scrise, TV, radio și media online (în principal redacții de știri sportive), jurnaliști independenți, membri ai ONG-urilor de media (ActiveWatch – Agenția de Monitorizare a Presei, Centrul pentru Jurnalism Independent, Centrul Român pentru Jurnalism de Investigație), lectori în comunicare și jurnalism și studenți la jurnalism din cadrul Universității Babeș-Bolyai, un expert de la Institutul pentru Științele Educației din București, profesori și formatori în educație media.

Reynald Blion de la Consiliul Europei (Manager al Programului MARS) și Patrick Vernier, Media Animation (coordonator al întâlnirilor naționale MARS) au fost prezenți împreună cu partenerii internaționali MARS, Fabien Wille (Université de Lille) și Stefan Tenner (Community Media Forum Europe – CMFE).

Cele trei categorii principale de participanți au fost reprezentate în mod echilibrat, numărul jurnaliștilor fiind un pic mai mare. Astfel, s-a discutat îndelung aplicabilitatea propunerilor de formare făcute în timpul fazei creative a grupurilor de lucru. Cele două grupuri de lucru au beneficiat de expertiza atât a practicienilor, cât și a formatorilor din domeniul educației media și al jurnalismului.

3. Dinamica întâlnirii: scurtă descriere a dinamicii întâlnirii și activităților

Chiar dacă agenda celor trei zile de ateliere de lucru a fost încărcată și plină de provocări, participanții au reușit să se mențină implicați în mod activ în sesiunile grupurilor de lucru. Mesele rotunde au stabilit contextul pentru faza de analiză a grupurilor de lucru, datorită contribuției celor patru vorbitori invitați de ActiveWatch (Rareș Beuran, Universitatea Babeș-Bolyai, Ștefan Căndea, jurnalist independent și formator, Marius Lazăr, bine-cunoscut sociolog român, Adrian Szelmenczi, ActiveWatch Programul Antidiscriminare).

Instrumentul de formare propus de ActiveWatch (vezi Anexa 3) ce urma să fie testat pe parcursul primei zile a fost bine primit de către cele două grupuri de lucru și a dus la discuții pe teme metodologice, încă de la început. Sarcina participanților a fost să testeze și apoi să-și exprime părerea de experți cu privire la un posibil instrument de formare care ar putea ajuta jurnaliștii să înțeleagă valoarea diversității în relatările lor prin analiza critică a mediatizării unui eveniment sportiv în câteva publicații online.

Alcătuirea celor două grupuri de lucru a rămas în principiu aceeași de-a lungul celor trei zile ale întâlnirii, unii dintre participanți fiind prezenți doar în anumite momente ale atelierului de lucru. Menținerea aceluiași format a contribuit la o coeziune a grupului și la coerența propunerilor din faza creativă a atelierului de lucru. Profilul participanților a contribuit mult la modul în care au avut loc dezbaterile și s-au

¹ Raport final MARS – *Cross-Cutting Perspectives*, Brussels, octombrie 2011, http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/mars/Source/Documents/European/Brussels/Report_en.pdf, accesat în 15 iunie 2012.

făcut propunerile pentru pachetele educaționale. În comparație cu întâlnirile MARS anterioare, profilul acestui grup a fost ușor dominat de jurnaliști. Drept consecință, o mare parte din dezbaterile privind instruirea de bază în jurnalism și exprimarea diversității în articolele media au fost puse în contextul pieței media din România, în contextul oportunităților pentru viitorii jurnaliști și al mecanismelor reale de luare a deciziilor în redacțiile de știri, care de cele mai multe ori împiedică exprimarea diversității din diferite motive. În plus, un aspect major care a reieșit sistematic în timpul discuțiilor din cadrul grupurilor a fost situația programei din cadrul facultăților de jurnalism, care până acum nu a fost adaptată la realitățile industriei media. Propunerile făcute în faza creativă a atelierului de lucru au luat în considerare toate circumstanțele și toate cunoștințele până la această oră din domeniul presei sportive din zilele noastre.

Pe lângă masa rotundă, sesiunea plenară a avut rolul de a aduna participanții în două grupe de lucru pentru a-și prezenta unii altora rezultatele activității din cadrul grupelor de lucru.

Problema competențelor media a fost integrată în discuție cu ajutorul formatorilor în educație media prezenți. Cel mai important aspect pentru participanții la dezbateri a fost să își dea seama cum să folosească educația media ca metodă de responsabilizare în instruirea jurnaliștilor pentru diversitate.

La sfârșitul întâlnirii, Fabien Wille de la Universitatea din Lille a apreciat discuțiile și maniera de lucru ca o „*abordare total diferită de cea a altor întâlniri naționale*”, „*un pas mare în construirea instrumentelor*”.

3.1. Principalele provocări și reflecții

În linie cu filosofia MARS, participanții la întâlnirea națională din România au plecat de la ideea că exprimarea diversității și antidiscriminarea trebuie să fie principalele unghiuri de abordare ale relatărilor jurnalistice și ale celor sportive în special.

În primul rând, participanții la atelierul de lucru au încercat să găsească răspunsuri care să îi ajute ulterior în faza creativă, de formulare a unui pachet educațional. Ce înseamnă diversitatea în sport? Ce înseamnă să promovezi diversitatea în relatările sportive? Iau jurnaliștii în considerare diferențele culturale și sociale în relatările lor? Educația actuală în domeniul jurnalismului are în vedere diversitatea? În ce formă? Există instrumente de educație media care să fie folosite în formarea jurnaliștilor? Și, în final, cărui grup țintă ar trebui să se adreseze pachetul educațional rezultat în urma atelierului?

Conform părerilor participanților din Cluj, respectul pentru diversitate în materialele jurnalistice nu se limitează doar la a lua în considerare diversitatea socio-culturală care are mai multe fațete, ci este și o chestiune de luptă împotriva rasismului și împotriva discursurilor naționaliste.

Exprimarea diversității în relatarea unui subiect poate fi realizată dacă jurnaliștii (1) acceptă diferențele socio-culturale și relatează conform acestora, (2) contracarează rasismul și discursul naționalist în articolele de presă, și, în final, (3) promovează diversitatea prin materiale jurnalistice explicite. Relatările sportive prezintă un potențial mare legat de al treilea aspect. Rămâne doar ca factorii de decizie din redacțiile de știri sportive să fie convinși de beneficiile unor astfel de relatări.

Din nefericire, exemplele oferite de jurnaliștii prezenți la întâlnire nu au fost încurajatoare. Realitatea din redacțiile de știri este reflectată în materialele publicate. Participanții au convenit că în România, presa sportivă este o presă monocoloră, orientată spre fotbal. Presei sportive îi lipsesc informațiile de „*nișă*” (cum ar fi relatări despre maraton) și, de multe ori deciziile editoriale sunt luate cu „*mitul unei audiențe de proastă calitate în minte*” (M. Lazăr). Discursul are uneori o tentă rasistă și discriminatorie, iar unele grupuri sociale și culturale sunt foarte slab reprezentate atât din punct de vedere al calității, cât și al cantității (femeile, persoanele cu dizabilități, comunitatea romă, comunitatea LGBT, etc.). În majoritatea materialelor sportive, domină bărbatul alb heterosexual și jucătorul de fotbal. În altele, relațiile interetnice (cum este cea româno-ungară) sunt descrise în cheia conflictului (titlu: „*Incredibil! Șocant! Jucătorii maghiari ai echipei naționale de hochei nu au cântat imnul românesc, ci l-au intonat pe cel al Ținutului Secuiesc*”²). Calitatea scăzută a dezbaterilor de pe canalele TV sportive a fost adusă în atenție ca o barieră în exprimarea diversității.

Participanții nu au putut ignora aceste realități care au oferit astfel una dintre caracteristicile specifice atelierului din România.

În urma dezbaterilor ample despre grupul țintă al cursurilor de formare, participanții au decis să se concentreze pe studenții la jurnalism. Studenții, în comparație cu jurnaliștii profesioniști, sunt mai

² *Ținutul Secuiesc* este situat în regiunea centrală a României (județele Harghita și Covasna) unde majoritatea populației este de etnie maghiară.

deschiși în a accepta noi cursuri de formare. Este mai eficient să inovezi noi metode de formare și să intervii în programă decât să încerci să dezvolți un curs de formare la locul de muncă pentru jurnaliștii profesioniști, care, în general, nu sunt interesați de formarea continuă.

3.2. Rezumatul sesiunii plenare și al meselor rotunde

După cum s-a menționat anterior, dezbaterile din cadrul meselor rotunde au stabilit cadrul de lucru pentru discuțiile din faza de analiză a atelierului de lucru. Obiectivul mesei rotunde a fost punerea în discuție a trei mari dimensiuni cu privire la media, sport și diversitate. Cu ajutorul jurnaliștilor prezenți, participanții au încercat să înțeleagă măsura în care presa sportivă acoperă diversitatea și dacă redacțiile de știri promovează vreun program de conștientizare pentru jurnaliștii lor pentru a pune în valoare și a promova în mod explicit diversitatea în materialele lor. În al doilea rând, participanții au încercat să înțeleagă măsura în care formarea inițială și la locul de muncă a jurnaliștilor include instrumente metodologice folosite în educația media și care iau în considerare aspecte de diversitate. Toate discuțiile s-au concentrat pe aspecte cu relevanță pentru presa sportivă.

Cei patru vorbitori au contribuit cu experiența lor personală și profesională. *Marius Lazăr*, sociolog, a vorbit despre un studiu recent pe tema relațiilor interetnice în Transilvania și a atras atenția asupra unei descoperiri interesante. Relațiile dintre diferite grupuri etnice sunt mult mai bune atunci când membrii grupurilor trăiesc împreună, în vecinătate (*experiența directă a conviețuirii*). Și, se pare, acestea se înrăutățesc atunci când percepția unui grup despre celălalt grup este mediată. În această privință, în pachetele educaționale dezvoltate ulterior în cadrul atelierului de lucru, participanții au propus întâlniri directe între studenții la jurnalism și membrii comunităților/grupurilor diferite de al lor. Obiectivul unei astfel de experiențe directe ar fi învățarea acceptării și respectării diferențelor culturale.

În ultimul an, *Adrian Szelmenci* (ActiveWatch) a urmărit presa sportivă online și a identificat cel puțin patru momente de discurs șovinist și anti-maghiar. După părerea sa, anul electoral este unul dintre motivele pentru care redacțiile de știri sportive se implică în bătălia politică în mod indirect, din moment ce autonomia administrativă și teritorială maghiară a zonei centrale a României rămâne un aspect delicat în sfera publică românească. El a vorbit în special despre mediatizarea de care a avut parte echipa de fotbal CFR Cluj, care a instigat la atitudini rasiste printre suporterii celor două echipe de fotbal principale din Cluj³. Adrian și-a făcut cunoscută apartenența la grupul suporterilor clubului de fotbal CFR Cluj încă de la începutul intervenției sale.

Ștefan Cândea, jurnalist de investigație independent și formator la Facultatea de Jurnalism din București, și-a exprimat punctul de vedere pesimist al situației jurnalistului și s-a concentrat pe aspectele practice care împiedică exprimarea diversității în materialele media. Experiența sa personală ca formator și jurnalist în redacții de știri l-a ajutat să ajungă la următoarele concluzii. După părerea sa, jurnaliștii nu au practica să digere și să evalueze în mod critic informațiile. În general, jurnaliștii fac ce le spun redactorii lor. În plus, nu iau parte la o formare continuă pentru a-și îmbunătăți competențele și expertiza. La aceasta se adaugă faptul că nu există un model de afaceri pentru promovarea presei de calitate. Cei care investesc în instituțiile media din România au investit anterior în diferite alte sectoare. Ștefan a criticat și lipsa de metode inovative de predare în școlile de jurnalism care contribuie la pregătirea slabă a viitorilor jurnaliști.

O concluzie care se poate trage este că cultura instituțională, atât a școlilor de jurnalism, cât și a instituțiilor media, este un obstacol semnificativ în prezentarea corectă a diversității valorilor.

Attila Szasz, fost membru al Consiliului Național al Audiovizualului și redactor șef la unul dintre posturile locale ale radioului public, a intervenit în timpul mesei rotunde și a atras atenția asupra faptului că în învățământul formal nu există cultura sporturilor (spre exemplu, "*câți participanți sunt la un maraton?*"). Ca atare, în pregătirea jurnalistică se atribuie o valoare culturală scăzută sporturilor. El a adăugat că în România lipsește educația media care i-ar ajuta pe consumatori să-și dezvolte competențele pentru a filtra informațiile inexacte. Drept rezultat, publicul ar ști, spre exemplu, că afilierea etnică nu are nicio relevanță în sport.

DI. Rareș Beuran, Universitatea Babeș-Bolyai, și-a concentrat scurta intervenție asupra importanței adaptării pregătirii jurnaliștilor la nevoile pieței media. El a menționat în mod special integrarea de metode de predare inovative care ar putea aborda și aspecte legate de diversitate.

³ CFR Cluj este percepută și descrisă de către presă ca fiind o echipă de suporterii maghiari și U Cluj ca o echipă de suporterii români, chiar dacă ambele echipe au membri din ambele grupuri etnice în alcătuirea lor. Patronul echipei CFR Cluj este ungar, dar echipa este alcătuită în principal din jucători străini.

Mircea Toma, președintele ActiveWatch, a subliniat faptul că școlile de jurnalism și instituțiile media ar trebui să încurajeze multiculturalismul în comunicare pentru a evita mesajele media încărcate cu stereotipuri culturale.

După părerea Laurei Toma, președintele Institutului Media pentru Diversitate, cheia este să fii capabil să analizezi o cultură diferită de a ta și să înțelegi diferențele culturale. Atunci când selectează informația, jurnalistul trebuie să aibă mintea deschisă din punct de vedere cultural. Dar în redacțiile de știri nu prea există timp de reflecție.

Drept consecință, masa rotundă s-a dovedit a fi o ocazie pentru o discuție absolut necesară despre contextul instituțional al jurnalismului și despre situația mediatizării domeniului sportiv, aspecte pe care grupurile de lucru le-au luat în considerare în timpul propunerilor pentru cursurile de instruire. Sesiunile plenare ulterioare și discuțiile din cadrul grupurilor de lucru din faza de analiză s-au concentrat mai mult pe identificarea programelor anterioare de educația media care ar fi putut oferi idei pentru faza creativă.

4. Rezultate: prezentare detaliată (faza creativă)

În cadrul fazelor de analiză și creație, cele două grupe de lucru au venit cu o mulțime de propuneri de schimbare a strategiilor de predare în facultățile de jurnalism. Majoritatea lor au fost integrate în propunerile reale pentru instruire descrise la punctele 4.1 și 4.2, dar altele au rămas așa cum au fost propuse. Spre exemplu, programul MARS cu resursele sale online și rețeaua dezvoltată până acum ar putea foarte ușor să aibă rol de centru de resurse sau bază de date pentru jurnaliști. În acest fel, aceștia ar putea să se informeze pentru a adăuga în relațiile lor elemente noi pentru promovarea diversității.

Ținând cont de realitățile presei sportive din România și de cele instituționale ale pregătirii și practicii jurnalistice, cele două grupuri de lucru au propus în mod independent activități de instruire pentru studenții la jurnalism, având același obiectiv: conștientizarea diversității sociale și culturale ca valoare adăugată în presa sportivă.

Participanții la un astfel de curs ar trebui să învețe să-și identifice propriile prejudecăți, stereotipuri și tabuuri prin exerciții de analiză critică a mesajelor media (analiza conținutului, analiza discursului, studii de caz, jocuri de rol, etc.) și ar trebui să treacă peste barierele lor sociale și culturale prin întâlniri directe cu membrii comunității și grupurilor despre care scriu în timpul deplasărilor de documentare (*cunoșterea nemediată*). Rezultatul acestor acțiuni reunite ar trebui să se reflecte apoi în producerea materialelor sportive. Așa cum a spus unul dintre participanți, "*nicio instruire jurnalistică nu poate fi separată de producția media*". Premiza unei astfel de instruirii este aceea că rolul de *observator critic* al articolelor sportive ar trebui să le ofere studenților șansa de a înțelege consecințele unui discurs rasist în societate și avantajele unei relatări care prețuiește diversitatea. Un model de lucru de urmat este: "*evită stereotipurile, ai șansa să vezi lucruri pe care mulți nu le pot vedea!*"

Cele două pachete educaționale descrise mai jos păstrează un cadru de lucru general pentru ca orice profesor /formator să se poată adapta la nevoile specifice de formare și la grupurile țintă.

Testarea a două activități de instruire propuse în cadrul atelierului de lucru. În ultima zi a întâlnirii, imediat după faza creativă, fiecare grup a avut sarcina de a alege și testa una dintre activitățile de instruire propuse în pachetul său, cu participanții din cel de-al doilea grup. Primul exercițiu a fost un joc de rol menit să îi ajute pe participanți să devină conștienți de etichetele nemeritate pe care le pun altora. Obiectivul celui de-al doilea test a fost să îi ajute pe participanți să înțeleagă tabuurile și stereotipurile pe care le folosesc de obicei comentatorii sportivi. În acest al doilea caz, participanții au fost nevoiți să comenteze un fragment video dintr-un meci de fotbal folosind cuvinte impuse care stereotipizează fotbalistii și evenimentul în general. [Aici](#) puteți vedea câteva fotografii din timpul testării primului exercițiu și din cadrul atelierului de lucru.

Reflecții asupra testelor. A fost dificil pentru participanții la cele două teste să învețe ceva nou, din moment ce erau deja avizați cu privire la premisele celor două exerciții. Cu toate acestea, ei și-au jucat rolurile și în final au decis că cele două exerciții au potențial de a impulsiona gândirea critică a studenților pentru a înțelege importanța acceptării și exprimării diversității.

4.1. Fair-play în redacția de știri (pachet de formare, primul rezultat)

cuvinte cheie: jurnalism sportiv/diversitate/școală de vară/metodologie competențe media

Grupul țintă: studenți la jurnalism/ jurnaliști profesioniști (opțional) 20 participanți

Durată: 10 zile de școală de vară

Obiectiv: Dezvoltarea nivelului de conștientizare legat de diversitatea socială și culturală ca valoare adăugată în relațiile sportive

Formatul școlii de vară:

Agenda școlii de vară va fi organizată în etapele de producție a unui material jurnalistic (revistă/blog/material video) sau a unei licitații a produsului final. Participanții vor alege subiectul materialului jurnalistic care trebuie să includă domeniul sportiv și tema diversității. Activitățile de instruire se vor concentra pe procesul de înțelegere a valorilor diversității socio-culturale și a avantajelor utilizării diversității în deciziile editoriale și în relații.

Obiective:

- 1) Identificarea potențialelor bariere în includerea diversității în sport:
 - Bariere perceptive – stereotipuri
 - Bariere culturale – prejudecăți, tabuuri
 - Bariere cognitive – ignoranță, etc.
 - Bariere emoționale
 - Bariere sociale
 - Bariere metodologice
 - Bariere organizatorice
- 2) Analiza critică a mesajelor din presa sportivă pentru a identifica stereotipurile, prejudecățile și comportamentul discriminator.
- 3) Evaluarea și criticarea prejudecăților aduse în atenția publicului prin ignorarea diversității în relațiile sportive.

Conținut:

În faza de pregătire a școlii de vară, formatorii și organizatorii vor pregăti locul, documentarea și vor avea întâlniri în zonă, vor stabili lista vorbitorilor invitați, etc.

1) Introducere în tematica școlii de vară (identificarea și conștientizarea stereotipurilor (3 zile)

(Exemple de exerciții)

- Cuvinte impuse

Obiectiv: să identifice și să devină conștienți de propriile stereotipuri și prejudecăți

Activitate: utilizarea unei liste de cuvinte și fraze impuse care denumesc clișee, stereotipuri, prejudecăți pentru a comenta un material audio/video al unui eveniment sportiv (30 min)

Întâlniri cu jurnaliștii / membrii diferitelor comunități (conform contextului și nevoilor de instruire)

2) O analiză critică a mesajelor media (analiza conținutului/ analiza discursului/ analiza *agendei stabilite*/ deconstrucția argumentativă / analiza analizei)

- Jocul de rol (activitate de lucru în subgrupe).

Activitate: Un grup creează un material de presă cu conținut stereotip și celălalt îl analizează din punctul de vedere al prezenței stereotipurilor.

- Monitorizare și analiză media

Obiectiv: identificarea de subiecte, identități culturale, etnice, profesionale, etc. și sporturi mediatizate de presă

Activitate: Monitorizare și analiză mediatică a materialelor informative din presa scrisă /presa online/TV pentru a identifica agenda stabilită.

Dezbateri pe baza descoperirilor.

3) Excursie pe teren (3 zile)

Obiectiv: cunoașterea nemediată a relațiilor sociale, culturale și politice (alegerea grupului/comunității se va face în faza de pregătire a școlii de vară - ex. comunitatea romă, actorii maghiari ai echipei naționale de hochei a României, suporterii ai echipelor de fotbal, etc.)

(Activitate în grupuri de lucru)

Documentarea privind vizita va servi pentru producția materialului media și va fi întocmită folosind metode și tehnici jurnalistice.

4) (*Optional*) Participarea la un eveniment sportiv (ex. echipa de hochei din Miercurea-Ciuc care a fost recent acuzată de presa sportivă din România că nu a cântat imnul României; majoritatea jucătorilor aparțin comunității maghiare).

5) Producție media (material final) (4 zile)

Revistă/licitație

Material audiovizual

Tematică: la alegerea participanților

Metode utilizate:

- Studiu de caz (prezentarea cazului, întrebări, exercițiu de gândire critică)
- Observația participativă
- Brainstorming
- Masă rotundă
- Analiza critică a mesajelor media (analiza conținutului/ analiza discursului/ analiza *stabilirii agendei*/ deconstrucția argumentativă / analiza analizei)
- Fișă cu observații structurale
- Fișă de analiză
- Fișă de monitorizare

Exercițiu test: Cuvinte impuse

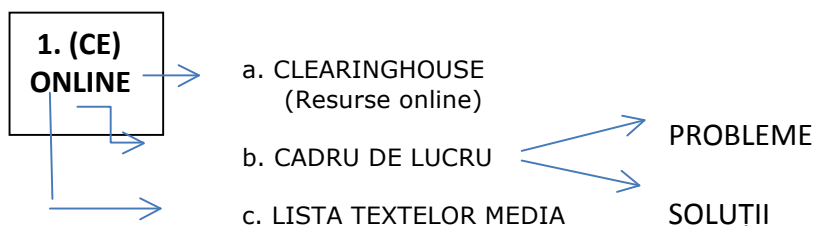
- Vizionarea materialului filmat (5-10 minute);
- Alegerea a doi comentatori din grupul vostru;
- Comentarea fragmentului filmat din meciul de fotbal Germania-Brazilia folosind cuvintele și frazele impuse din lista atașată

(Ro) *seriozitate / sărăcie / disciplină / carnaval / perseverență / favelas / precizie / atletici / muncitori / fantezie / tăvălug / anost / pată de culoare / masină de fotbal / talentați / panzere / samba / tehnici / diversitate / fair-play / organizați.*

4.2. Relatarea corectă (pachet de formare; al doilea rezultat)

Încurajarea metodelor inovative în producția media...

Metoda folosită: descompunerea sau reconstruirea unor abordări jurnalistice diferite ale discriminării și diversității pentru partea teoretică a producției media (jurnalismul demonstrativ) folosind competențele multimedia și utilizarea Internetului în faza de practică.

1. a. CLEARINGHOUSE

Primul pas este crearea unei platforme online de resurse (Clearinghouse) pe tematica respectivului curs (diversitate, discriminare, presă sportivă) care să fie consultată de studenți, jurnaliști și profesori în timpul cursului.

(ex. http://www.hrea.org/index.php?base_id=101&language_id=1)

Centru de resurse online va fi actualizat în mod regulat și va conține materialele cursului sau link-uri către diferitele articole ce urmează a fi studiate pentru studii de caz, rezultate ale studenților, etc. Poate conține și un *blog* care să fie folosit de participanții la curs. În plus, centrul de resurse online poate fi folosit și ca platformă de lucru pentru toate formatele de curs – curs intensiv (1 zi) / sau curs semestrial de 1 lună.

1. b. CADRUL DE LUCRU

Centrul de resurse va prezenta o listă cu Probleme și Soluții (de ce este nevoie pentru o relatare corectă// de ce noi, jurnaliștii, nu ar trebui să discriminăm, de ce ar trebui să încurajăm diversitatea în relatări, etc.)

1. c. LISTĂ DE LECTURĂ (TEXTE DE SPECIALITATE DIN DOMENIUL MEDIA)

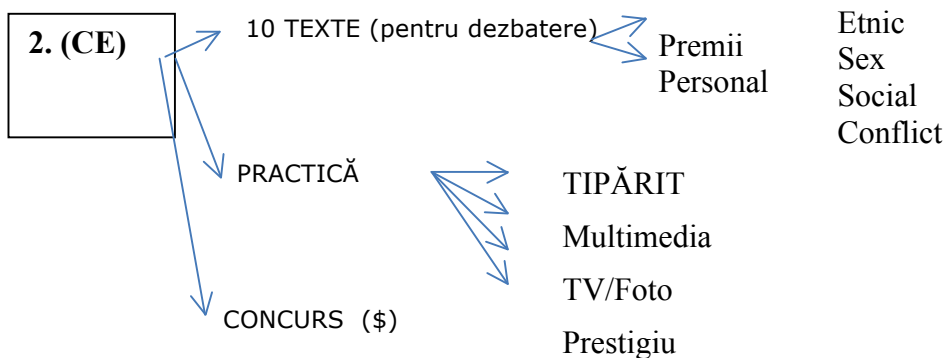
Conține textele ce trebuie citite și folosite drept studii de caz pe durata cursului (spre exemplu, pentru 13 întâlniri într-un semestru, studenții vor trebui să citească și să dezbată 13 pachete de lectură). Pachetele de lectură conțin 3 tipuri de texte:

- 1) Teorie (diferite capitole, studii, cărți albe - vezi Anexa 4_Distoriunea și <http://www.amazon.com/Open-Closed-Mind-Investigations-Personality/dp/0465095054>),
- 2) Articole de ficțiune
- 3) Exemple pozitive (vezi Anexa 5 pentru exemplificare).

Unul sau doi moderatori (un jurnalist și un membru al unui ONG) vor facilita câteva dezbateri cu studenții pe baza activității de lectură. Lectura poate fi o activitate zilnică sau săptămânală în funcție de formatul cursului. Textele ce urmează a fi citite ar trebui să fie articole premiate sau alese din publicații de prestigiu și ar trebui să acopere diferite dimensiuni ale discriminării: pe baze etnice, de sex, socială etc.

A doua parte a cursului este partea practică. O excursie în orașul sau regiunea unde se va ține cursul. Crearea de materiale și articole multimedia.

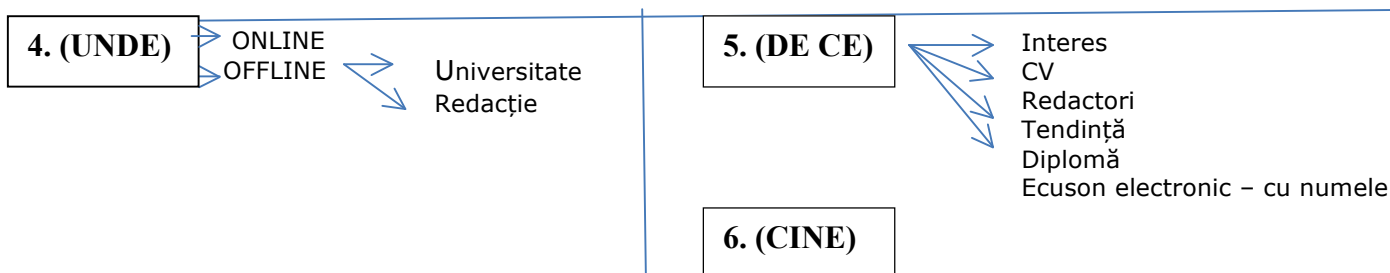
În **a treia parte a cursului** produsele jurnalistice vor fi înscrise într-un concurs care va fi evaluat de un juriu de profesioniști bine-cunoscuți. Concursul va oferi premii jurnaliștilor profesioniști (bani) și alte premii studenților (publicarea materialelor lor, etc.). Un *concurs Challenge anual* poate fi deschis pentru înscriere. Acesta poate avea două etape: (1) Burse pentru documentarea și crearea de materiale jurnalistice (2) premiarea celor mai bune reportaje/ investigații în diferite formate (tipărite, multimedia, TV, radio, foto etc.).

Durata cursului

- flexibil, intensiv 1 zi / 1 lună pe semestru
- Loc: universitate/ redacția de știri

Grupul țintă: jurnaliști/redactori/ studenți la jurnalism

6. (CINE)

- Doi formatori – un jurnalist și un membru ONG,
- A fi plătiți pentru dezvoltarea materialelor de curs și a pachetelor de lectură

Cursul se poate ține online, poate fi înregistrat sau diseminat.

Motivația participanților: pentru propriul CV, interesul acordat subiectului respectiv, el/ea poate fi interesat/ă să devină cunoscut/ă oamenilor din juriu, diplomă digitală de la profesioniști recunoscuți care poate fi integrată în profilul LinkedIn sau în alte platforme profesionale online sau pentru că participantul a fost trimis de către redactorul șef al publicației unde lucrează.

Încheierea cursului: Relatarea corectă. Este un curs de învățare a unor tehnici multimedia, dar și de înțelegere a relatării corecte și de realizare a materialelor de presă în conformitate cu aceasta.

CONȚINUT:

Analiza studiului de caz
+
Dezbatere pe text (+) & (-) exemple

2a. Identificarea stereotipurilor

Dezbatere liberă

Atribuirea sarcinii

2b. Aspecte tehnice (relatare, etc.)

Solicitări specifice
Utilizarea surselor, argumente pro&contra

Investigație pe teren
Investigația pas cu pas -> film
-> înregistrare

Prezentarea produselor media

Analiză -pe produse
- Recitirea exemplurilor

Evaluare – follow-up

Tipurile de exerciții la nivelurile 1-12 (în conformitate cu modelul Educației pentru Drepturile Omului și al problemelor identificate):

- 1) JOC DE ROL -> "autorul articolului citește textul său în fața victimei despre care el/ea relatează"
 - 2) Scrierea unei știri pe baza datelor existente -> rezultatele pot fi analizate din punct de vedere al stereotipurilor
 - 3) Care sunt cei mai mari jurnaliști?
 - Național
 - Internațional
- + Istoric
=> Alternativă – etichetare//recunoașterea personajului
- 4) Generarea de calități alternative ale altor oameni din sport (asociere liberă)
 - 5) Recenzia unui meci dintre două echipe (monocolor vs. multicolor)
 - 6) Schimbare de ROLURI

5. Concluzii și următorii pași din perspectiva românească

În seria întâlnirilor MARS, atelierul din România a contribuit la dezvoltarea instrumentelor de instruire în jurnalism cu metodologia competențelor media. Propunerile de instruire au luat în considerare realitățile locale și cultura instituțională a facultăților de jurnalism și a instituțiilor media, precum și stadiul mediatizării diversității, în special în presa sportivă.

La un moment dat, unii dintre participanți au pus problema că instrumentele de instruire propuse atelier pentru promovarea diversității în materialele sportive nu sunt realiste și nu vor fi folosite: *"ne pregătim pentru ceva ce nu va fi utilizat"*. Principalul motiv pentru această declarație a fost realitatea că proprietarii trusturilor media și redactorii caută audiență, calitate scăzută, informații ușor de obținut și, în consecință, un conținut plin cu stereotipuri. Exprimarea diversității ar însemna schimbarea tuturor acestor parametri. Dar acest comentariu izolat nu i-a descurajat pe participanții la atelierul de lucru. I-a determinat să propună instrumente de formare care să fie ușor de folosit, inventive și atractive pentru a putea fi integrate cu ușurință în programă sau în orice curs de instruire. Așa cum a spus corect unul dintre participanți: *"o nevoie reală duce la soluții bune"*.

Altă idee principală dezvoltată în timpul discuțiilor a fost aceea că formatorii trebuie să ia în considerare educația pentru diversitate și în rândul publicului larg, alături de formarea jurnaliștilor. Educația pentru diversitate trebuie integrată mai ales în mediul școlar. ActiveWatch s-a dedicat promovării educației media în România și unul dintre obiectivele sale este introducerea educației media în programa școlară națională.

În timpul sesiunii finale, Patrick Vernier a apreciat rezultatele ca fiind o *"producție valoroasă"*, dar a atras atenția asupra provocării de a găsi efectele bune, de pârghie, ale unei formări de acest tip. Pachetele educaționale propuse în atelier pot fi utilizate cu succes și în cadrul formării la locul de muncă a jurnaliștilor, cu condiția ca proprietarii de media să fie deschiși să ofere acest tip de formare angajaților lor.

ActiveWatch și Centrul Român pentru Jurnalismul de Investigație (CRJI) studiază posibilitatea de a finanța școala de vară și de a dezvolta în acest sens centrul de resurse de tipul Clearinghouse. Instrumentele metodologice ale celor două rezultate independente pot fi ușor combinate sub forma unui nou proiect de formare.

În plus, membrii Facultății de Jurnalism de la Universitatea Babeș-Bolyai s-au arătat interesați de rezultatele dezvoltate la Cluj și sperăm să găsească mijloacele și modurile în care să integreze unele dintre metodele de predare în cursurile lor.

ActiveWatch va disemina de asemenea, rezultatele în principalele centre universitare din țară și va încerca să convingă profesorii/lectorii de valoarea adăugată a unei astfel de formări pentru studenții la jurnalism.

Raportul MARS Bruxelles a menționat *"lipsa de cursuri de instruire la locul de muncă în Europa pentru specializarea în jurnalism sportiv"*. Aceasta este o direcție pe care ActiveWatch și CRJI o investighează pentru a propune cursul pentru un centru de resurse online.

Media, Diversitate & Sport – Actori Cheie!

În Europa, doar un sfert dintre subiecții știrilor sunt femei, chiar dacă ele reprezintă peste jumătate din populația europeană (GMMP, 2010)! În timp ce imigranții reprezintă în jur de 10% din populația UE (Eurostat, 2011), migranții și minoritățile etnice reprezintă mai puțin de 5% din principalii actori ai știrilor din Europa (Ter Wal, 2004). Persoanele ce fac parte din comunitatea LGBT reprezintă aproximativ 6% din populația Marii Britanii, dar procentajul lor de apariții la televizor este mai mic de 1%. 20% din populația Marii Britanii sunt oameni cu dizabilități, dar mai puțin de 1% sunt reprezentați în televiziunile britanice (CDN 2009-10-Raport de Progres)

Prin sursele pe care le folosesc, subiecții pe care îi selectează și tratamentul pe care îl aleg, media influențează agenda (ce să gândești) și percepția publică (cum să gândești) a dezbaterilor contemporane. De aceea, Consiliul Europei consideră informațiile cu adevărat incluzive - unde toată lumea poate participa ca martor, actor, producător, etc. - ca fiind cruciale pentru coeziune socială și participare democratică. Dar în zilele noastre, prea mulți oameni sunt încă excluși din dezbaterile publice!

MARS - Media Împotriva Rasismului în Sport, un program comun al UE/Consiliului Europei, alege să se concentreze, deși nu exclusiv, pe sport pentru că este considerat o zonă importantă pentru construirea coeziunii sociale, fiind și un sector major de investiții în industria media. Cu toate acestea, relațiile sportive reflectă diversitatea socio-culturală și nu asigură șanse egale tuturor. Doar 5% din articolele din presă acoperă aspectele socio-culturale ale lumii sportului; 40% din toate articolele sportive se referă doar la o sursă, iar 20% nu se referă la nicio sursă; sportivele au de patru ori mai multe șanse să fie mediatizate de către o femeie jurnalist decât de către un bărbat jurnalist, dar mai puțin de 5% din știrile și reportajele din sport aparțin femeilor jurnaliști (Play the Game, 2005).

Construind pe baza standardelor stabilite de diferite instituții ale Consiliului Europei pentru pluralismul media, exprimarea diversității și nediscriminare, și pe baza rezultatului campaniei antidiscriminare 2008-2010 a Consiliului Europei, programul MARS, program comun al CE/EU, urmărește luarea în considerare a nediscriminării și exprimării diversității ca o perspectivă permanentă a relațiilor media.

Prin această abordare aplicată mediatizării sporturilor, MARS dorește să încurajeze moduri inovative de producere a conținutului media care ar putea fi reproduse în toate sectoarele media și utilizate în orice formă de relatare jurnalistică. Prin stimularea practicilor media transversale în domeniul formării, eticii și producției, MARS țintește să implementeze o abordare incluzivă și interculturală a producerii conținutului media. Pentru a ajunge la aceste rezultate, programul MARS oferă profesioniștilor media (studenți la jurnalism și formatori, jurnaliști, manageri media, etc.) șansa de a participa la **Întâlnirile Media Naționale și Europene** și **Schimbările de Experiență Media**, concepute a fi primii pași spre o rețea media europeană împotriva rasismului și în favoarea dialogului intercultural.

Pentru mai multe informații accesați: www.coe.int/mars !